Przystanek historia

https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/78430,Jan-Olszewski-19302019.html

Warszawa, Polacy żegnają Jana Olszewskiego. 16 lutego 2019. Fot. Piotr Życieński (IPN)

WSPOMNIENIE

Jan Olszewski 1930–2019

Autor: JUSTYNA BŁAŻEJOWSKA 07.02.2023

Jan Olszewski urodził się 20 sierpnia 1930 r. w rodzinie kolejarskiej. Mieszkał na warszawskim Bródnie. Jego dom rodzinny był związany z polską tradycją niepodległościową.

Z rodu Okrzei

Stryjeczny brat matki Stefan Okrzeja tworzył Organizację Bojową PPS. Stracony z wyroku władz carskich na stokach Cytadeli w 1905 r., stał się symbolem walki o sprawę narodową i robotniczą. Drugi stryjeczny brat matki – także Stefan, porucznik pilot Wojska Polskiego – poległ w 1939 r. podczas bitwy powietrznej o Warszawę. W okresie okupacji w domu Olszewskiego znajdował się lokal konspiracyjny, a on sam był harcerzem Szarych Szeregów. W Powstaniu Warszawskim miał pełnić funkcję łącznika, ale szybkie zakończenie walk na Pradze pozbawiło go możliwości czynnego udziału. Po wkroczeniu Sowietów do Polski przez rok uczestniczył w antykomunistycznej konspiracji. Następnie działał w młodzieżowym kole Polskiego Stronnictwa Ludowego, partii skupiającej wtedy wszystkie siły opozycyjne wobec komunistów.

Pożegnanie Jana Olszewskiego. Archikatedra Warszawska pw. Świętego Jana Chrzciciela, 16 lutego 2019. Fot. Piotr Życieński (IPN)

Stryjeczny brat matki Stefan Okrzeja tworzył Organizację Bojową PPS. Stracony z wyroku władz carskich na stokach Cytadeli w 1905 r., stał się symbolem walki o sprawę narodową i robotniczą.

Na spotkanie ludziom z AK

W latach 1949–1953 studiował prawo na Uniwersytecie Warszawskim. Brał udział w półjawnym seminarium z kryminologii prof. Stanisława Batawii. Od 1955 r. do 1957 r. należał do zespołu „Po prostu” – tygodnika studentów i młodej inteligencji, który stał się symbolem polskiej „odwilży”. Był współautorem tekstu *Na spotkanie ludziom z AK*, domagającego się przywrócenia czci żołnierzom Armii Krajowej. Później wchodził do Zarządu Klubu Krzywego Koła, będącego przez kilka lat, do 1962 r., miejscem nieskrępowanej dyskusji intelektualnej. W 1962 r. rozpoczął praktykę adwokacką. W latach sześćdziesiątych i w kolejnych dwóch dekadach był obrońcą w najgłośniejszych procesach politycznych. Karany dyscyplinarnie, pozbawiony okresowo możliwości wykonywania zawodu. W latach siedemdziesiątych był inicjatorem, współautorem i sygnatariuszem publicznych wystąpień przeciwko władzom komunistycznym, w tym najbardziej znanego *Listu 59*, przeciwko planowanym zmianom w Konstytucji PRL. W 1976 r. współtworzył w pełni zakonspirowane Polskie Porozumienie Niepodległościowe, działające na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości.

Jan Olszewski na pogrzebie Kazimierza Moczarskiego, październik 1975 r. Fot. z zasobu IPN

W latach 70-tych był inicjatorem, współautorem i sygnatariuszem publicznych wystąpień przeciwko władzom komunistycznym, w tym najbardziej znanego

Listu 59, przeciwko planowanym zmianom w Konstytucji PRL. W 1976 r. współtworzył w pełni zakonspirowane Polskie Porozumienie Niepodległościowe, działające na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości.

Obywatel a Służba Bezpieczeństwa

Napisał jedną z najważniejszych publikacji drugiego obiegu wydawniczego – poradnik *Obywatel a Służba Bezpieczeństwa*. Jako jeden z kilku adwokatów bronił w procesach uczestników czerwcowego buntu społecznego. Należał do współtwórców Komitetu Obrony Robotników (później Komitetu Samoobrony Społecznej „KOR”), brał udział w redagowaniu dokumentu założycielskiego *Apelu do społeczeństwa i władz PRL*. Był współautorem statutu dla wolnych związków zawodowych, które przybrały po Sierpniu ’80 postać Solidarności. Na posiedzeniu przedstawicieli załóg robotniczych 17 września 1980 r. przekonał zebranych do przyjęcia formuły jednego ogólnopolskiego Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”. Współprowadził postępowanie rejestracyjne NSZZ „Solidarność” i NSZZ RI „Solidarność”. Był doradcą Krajowej Komisji Porozumiewawczej/Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” i Regionu Mazowsze.

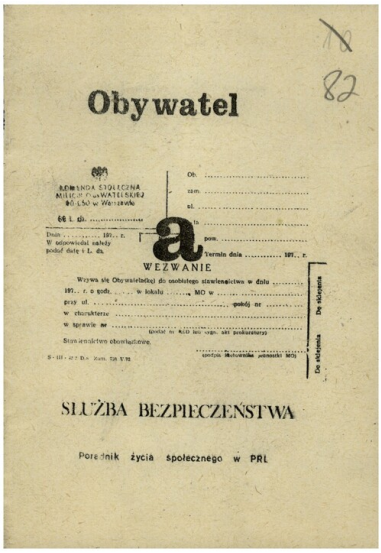

Strona tytułowa „poradnika” *Obywatel a Służba Bezpieczeństwa. Poradnik życia*

***społecznego w PRL*, Wydawnictwo (podziemne) Nowa. Materiał dowodowy w aktach prokuratora PRL prowadzącego śledztwo przeciwko działaczowi „Solidarności”... Z zasobu IPN**

Po ogłoszeniu stanu wojennego pełnił funkcję doradcy w Sekretariacie Episkopatu Polski. Występował jako oskarżyciel posiłkowy w procesie morderców ks. Jerzego Popiełuszki. W 1988 r. współtworzył Komitet Obywatelski przy Przewodniczącym NSZZ „Solidarność” Lechu Wałęsie. Opowiadał się przeciwko dążeniu do porozumienia z komunistami. Odmówił objęcia z ramienia tzw. strony społecznej stanowiska przewodniczącego „podstolika” do spraw reformy prawa i sądów przy „okrągłym stole”.

Jan Olszewski. Fot. Piotr Życieński (IPN)

Warszawa, Polacy żegnają Jana

Olszewskiego. 16 lutego 2019.

Fot. Piotr Życieński (IPN)

Fot. Piotr Życieński (IPN)

> Jako premier przeciwstawił się nieuczciwej prywatyzacji polskiego majątku narodowego. Jego rząd zrealizował uchwałę lustracyjną z 28 maja 1992 r. 4 czerwca 1992 r. został obalony przez obrońców „okrągłego stołu”.

Czyja jest Polska?

W pierwszych wolnych wyborach parlamentarnych, które odbyły się 27 października 1991 r., został wybrany na posła z listy Porozumienia Obywatelskiego Centrum. 6 grudnia 1991 r. stanął na czele pierwszego niekomunistycznego rządu odrodzonej Polski. Jako premier przeciwstawił się nieuczciwej prywatyzacji polskiego majątku narodowego. Jego rząd zrealizował uchwałę lustracyjną z 28 maja 1992 r. 4 czerwca 1992 r. został obalony przez obrońców „okrągłego stołu”. Olszewski był współautorem Obywatelskiego Projektu Konstytucji RP w 1994 r. W 1995 r. został założycielem Ruchu Odbudowy Polski. Poseł III i IV kadencji Sejmu. Pełnił funkcję doradcy prezydenta Lecha Kaczyńskiego. Działał na rzecz likwidacji Wojskowych Służb Informacyjnych. 3 maja 2009 r. odznaczony przez prezydenta Kaczyńskiego Orderem Orła Białego.

Był przywódcą polskiego ruchu niepodległościowego.

Tekst pochodzi z nr 3/2019 „Biuletynu IPN”

COFNIJ SIĘ